

Intravaskulär jodkontrast vid röntgenundersökning, instruktion till remittent, röntgen Region Jönköpings län

(För barn se PM "Röntgenundersökningar med intravenös kontrast barn 0-18 år).

Kontraindikationer

- Tidigare svår kontrastmedelsreaktion
- Obehandlad hypertyreos
- Misstänkt tyreoidcancer där radiojodbehandling kan bli aktuell
- Systemisk mastocytos
- Grav njurfunktionsnedsättning med viss kvarvarande urinproduktion
Observera! Remitterande läkare ansvarar för att vid undersökning av dialyspatient ange om kontrast får ges eller ej.

Feokromocytom är ej kontraindikation för jodkontrast. Däremot är allergiprofylax med glucocortioider kontraindicerat till dessa patienter.

Vid behov kan *radiolog* ändra undersökningsmetod utifrån frågeställning.

Eventuella kontraindikationer mot jodkontrast måste därför **alltid** anges, oavsett om kontrast begärts av remittenten eller ej. *Vid tveksamhet kontakta radiolog för diskussion.*

Vid relativa kontraindikationer kan premedicinering av patient bli aktuellt.

Myastenia gravis

Sammanställning av litteratur indikerar en låg risk för försämring av MG efter intravenös administrering av jod-KM, särskilt om sjukdomen är under optimal behandling. Den exakta incidensen är okänd men sannolikt mindre än 5%.

Jod-KM kan och ska ges om det är diagnostiskt relevant. Undersökning med jod-KM bör utföras på sjukhus, inte i öppenvård.

Vid MG-associerade bulbära (svårighet att svälja och tala) och/eller respiratoriska symptom bör patienten övervakas inneliggande i 24 timmar efter undersökning. Behandlande läkare tar ställning och anger i remissen ifall övervakningsbehov finns. Vid frågor bör neurologbakjour kontaktas för second opinion.

Gravida patienter

Intravaskulär jodkontrastinjektion bör i möjligaste mån undvikas och skjutas upp till post partum.

Om kontrastinjektion ändå är indicerat var god se dokumentet:
”Röntgenundersökningar med intravenös kontrast foster och barn 0 – 18 år”.

Aktuellt S-Kreatinin ska finnas på patienter över 18 år som ska genomgå röntgenundersökning där jodkontrast injiceras i blodbanan. Undantag vid misstanke om livshotande tillstånd.

- Remittenten ansvarar för beställning och provtagning av S-Kreatinin.
- Efter samråd med radiolog kan undersökningar som av olika skäl inte kan vänta utföras utan aktuellt S-Kreatinin.
- På riskpatienter (över 65 år, inneliggande patient, eller misstänkt/känd njurfunktionsnedsättning) bör ej undersökningar med jodkontrastmedel utföras inom kortare intervall än 48 timmar, om inte tvingande skäl föreligger.

Vad är aktuellt S-kreatinin?

- För polikliniska patienter med stabil njurfunktion kan värdet vara **upp till 3 månader gammalt**. Vid upprepad kontrastundersökning under intervallen dag 15 upp till 3 månader är inte nytt serumkreatinin nödvändigt.
- Undantag för patienter med patologiskt eller stigande värde. Analysen bör då vara **högst en vecka gammal**.
- För akuta och/eller inneliggande patienter bör värdet vara **högst 24 timmar gammalt**. (För IVA-patienter helst högst 12 timmar gammalt).
- Vid ny kontrastundersökning **inom 14 dagar** ska **alltid** nytt S-Kreatinin finnas. Undantag polikliniska patienter i SVF-flöde med GFR >60.

Längd och vikt

Ska anges i ”frågeformulär för jodkontrast” och/eller bör anges i BoS. För akuta och inneliggande patienter ansvarar mottagning/vårdenhet att ifyllt formulär medföljer till röntgen. Polikliniska patienter får formulär hemsänt tillsammans med kallelsen.

Hydrering

Hydrering är viktigt både 12 timmar före och 12 timmar efter kontrasttillförsel, antingen peroralt eller intravenöst.

Remitterande läkare ansvarar för detta.

Dialys

Hos dialyspatienter med **permanent** helt utslagen njurfunktion (ingen urinproduktion) kan jodkontrast ges utan hänsyn till dialystidpunkt.

Observera! Patienter i **tillfällig dialys** (t.ex. prisma) eller patienter i kronisk dialys men med lite kvarvarande urinproduktion bör endast ges jodkontrast på mycket stark indikation på grund av stor risk för ökad njurskada. Remitterande läkare ansvarar för att ange om kontrast får ges eller inte.

NSAID-preparat

Kan ge njurpåverkan i kombination med intravenös jodkontrast och bör om möjligt utsättas 1 dygn före och 1 dygn efter undersökning om patientens hälsotillstånd medger. Remitterande läkare ansvarar för detta.

Metformin

Polikliniska och akuta icke inneliggande patienter med GFR < 45 som behandlas med Metformin ska informeras om att göra uppehåll med medicineringen minst 48 timmar efter undersökningen.

Nytt S-Kreatinin tas tidigast efter 48 timmar och ska vara tillbaka till föregående värde innan återinsättande.

Röntgenavdelningen ombesörjer remiss för provtagning av S-Kreatinin. Remitterande läkare ansvarar för information om provsvar till patienten och återinsättande.

För metforminbehandlade patienter med GFR >45 görs inget avbrott i metforminmedicineringen.

Metformin sätts ut på **samtliga inneliggande** patienter samt patienter som ska genomgå angiografi/interventioner med direkt KM-exponering av njurarna, oavsett GFR.

Uppföljning av njurfunktion

Remitterande läkare ansvarar vid behov för uppföljning av njurfunktion 2–4 dagar efter röntgenundersökning. För metforminbehandlade patienter med GFR <45, rekommenderas även uppföljning av patienter som behandlas med nefrotoxiska läkemedel och även övriga riskpatienter. Om patienten får njurpåverkan bör förnyad kontrastundersökning (jod, gadolinium) endast utföras på stark indikation. Inte förrän tidigast efter 14 dagar och först då njurfunktionen normaliserats.

Om patienten får en tillfällig eller bestående njurfunktionsnedsättning som misstänks bero på röntgenkontrastmedlet bör behandlande läkare informera röntgenavdelningen om detta.

Referenser

”Nationella rekommendationer för användande av jodkontrastmedel”

<http://www.sfbfm.se/sidor/riktlinjer>

Överläkare Carsten Frisenette-Fich, njurmedicin, Länssjukhuset Ryhov

Förändring sedan föregående version

För riskpatienter (över 65 år, inneliggande patient, eller misstänkt/känd njurfunktionsnedsättning) rekommenderas att inte utföra två undersökningar med **jodkontrastmedel** inom 48 timmar. Vid föregående version stod det att jodkontrast, gadoliniumkontrast och 24 timmar.

Reviderad 251126

Lagkrav eller annan referens

Se författningskrav på intranätet. APY Röntgenkliniken/Om kliniken/Röntgens ledning och organisation/Röntgens mål, verksamhetsidé och kvalitetspolicy.